

УДК 811.161.2'374

Ольга Лось

<https://orcid.org/0000-0002-6450-5900>

ДЖЕРЕЛА РЕЄСТРУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО СЛОВНИКА ЗА РЕДАКЦІЄЮ А. КРИМСЬКОГО ТА С. ЄФРЕМОВА ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА АКАДЕМІЧНИЙ СЛОВНИК

У статті описано джерела реєстру російсько-українського академічного словника за редакцією А. Кримського та С. Єфремова, а також інших російсько-українських словників 20-х рр. ХХ ст. Реєстри тогочасних перекладних словників базувалися переважно на реєстрах перекладних словників, виданих раніше, частково залучалися словники інших типів, зокрема термінологічні, а також матеріали преси.

Ключові слова: українська мова, джерела реєстру словника, академічний словник, перекладний словник.

Вступ

Російсько-українські словники 20-х рр. ХХ ст. залишили вагомий слід у історії української лексикографії. Політичні обставини першої половини ХХ ст. спричинили появу великої кількості лексикографічних праць саме цього типу. За бібліографією Т. Кульчицької російсько-українські словники становили найбільшу частку словникової продукції у 20-х рр. ХХ ст. (Кульчицька, 1999). Крім загальномовних, видавалися й словники інших типів, наприклад, термінологічні, словниковий корпус яких був російсько-українським. Таким чином російсько-українські словники стали широким полем проб і помилок, редакторських інновацій та експериментів, значна частина з яких знайшла своє застосування в подальшій лексикографічній практиці. Ґрунтовні дослідження російсько-українських словників 1920-х рр., зокрема академічного російсько-українського словника за редакцією А. Кримського та С. Єфремова (далі – АРУС), дозволять доповнити історію розвитку української лексикографії, її становлення та унормування у ХХ ст.

© Ольга Лось, 2018

Теоретичне підґрунтя

Загальний огляд деяких російсько-українських словників 20-х рр. ХХ ст. здійснили у своїх працях П. Горецький та А. Москаленко. Однак через ідеологічні причини ці лексикографічні видання були переважно оцінені негативно. Зокрема, А. Москаленко у «Нарисі історії української лексикографії» пише: «На жаль, більшість цих словників не відповідала своєму призначенню, не сприяла реалізації ленінської національної політики на Україні і шкодила лексичній нормалізації української літературної мови» (Москаленко, 1961, с. 125).

Серед багатьох аспектів досліджень російсько-українських словників 20-х рр. ХХ ст. одним із найважливіших є питання формування реєстру та його джерельної бази. Це питання до сьогодні перебуває в колі наукових зацікавлень багатьох дослідників. В. Берков зауважує, що об'єктивних критеріїв добору слів для реєстру великого двомовного словника досі немає (Берков, 2004, с. 25). В. Дубічинський зазначає, що у словнику діалектично взаємодіють статика і динаміка мови, синхронія і діяхронія (Дубічинський, 1998, с. 17). О. Демська вважає, що на процедуру відбору як самої джерельної бази словника, так і мовних одиниць впливають лексикографічна концепція та тип словника (Демська, 2010, с. 105).

Завдання нашої розвідки – проаналізувати джерела реєстру та опрацювання їх у російсько-українських перекладних словниках 20-х рр. ХХ ст., зокрема в АРУС.

Методи та матеріал дослідження

Основним методом нашого дослідження є описовий з елементами порівняльного аналізу, що дало змогу виявити спільне та відмінне в доборі та опрацюванні джерельної бази реєстрів російсько-українських словників, зокрема АРУС.

Матеріалом нашого дослідження слугують перекладні російсько-українські словники, видані в період від 1918 р. до 1931 р., зокрема АРУС.

Джерела реєстрів російсько-українських словників 20-х рр. ХХ ст. Підготовка нового словника потребує уважного підходу до вибору джерел, на базі яких складатиметься реєстр. Від праці редакторів з джерелами залежить, наскільки відповідним часу буде реєстр словника, яка його частина буде оновлена, а яка буде аналогічною попереднім працям, як довго він зможе слугувати потребам читачів. Джерелами реєстру нового словника зазвичай є словники попередніх років, художня література, наукові та

публіцистичні твори, жива мова. У багатьох російсько-українських словниках 20-х рр. ХХ ст., наприклад, за редакцією М. Канівця, І. Перебенді, П. Терпила, не подано інформації про джерела реєстру. У передмовях до деяких праць редактори частково інформують читача, яким чином він формувався. Наприклад, у словнику за редакцією С. Іваницького та Ф. Шумлянського в передмові автори пишуть, що мали на думці підготувати словник, «який би містив у собі в можливо найбільшій кількості необхідні задля літературної праці українські слова й вислови, зібрані у виданих до сеї пори повніших російсько-українських та українсько-російських словниках, яких зараз нема на книжному ринку» (Іваницький, Шумлянський, 1918, с. 4). Серед джерел цього словника згадано «Російсько-український словник» за редакцією М. Уманця та А. Спілки, «Русско-малоросійській словарь» Є. Тимченка, «Словарь української мови» Б. Грінченка, а також термінологічні збірники.

У російсько-українському словнику за редакцією О. Ізюмова (1926) знаходимо детальний список джерел:

1. М. Уманець і А. Спілка «Російсько-український словник» (1924);
2. Б. Грінченко «Словарь української мови» (1924);
3. І. Огієнко «Український стилістичний словник» (1924);
4. Г. Голоскевич «Український правописний словничок» (1922);
5. В. Дубровський «Словник московсько-український» (1918);
6. «Російсько-український словник» за редакцією С. Іваницького та Ф. Шумлянського (1918);
7. П. Тутковський «Словник геологічної термінології» (1923);
8. О. Курило «Словник хемічної термінології» (1923);
9. В. Кміцикевич і Спілка «Німецько-український словник» (1912);
10. «Словарь церковно-славянскаго и Русскаго языка, составленный вторымъ отдѣленіемъ Императорской Академіи Наукъ» (1867);
11. В. Даль «Толковый словарь живого великорусского языка» (1907);
12. П. Дубровский «Толковый словарь русскаго и польскаго языка» (1883);
13. М. Изюмов «Опытъ словаря русскаго языка сравнительно съ языками индо-европейскими» (1880);
14. И. Павловскій «Русско-нѣмецкій словарь» (1911);
15. А. Александровъ «Полный русско-англійскій словарь» (1925).

У передмові до словника за редакцією Г. Сабалдира (1926) редактор пише: «Вимагати від словника оригінальної розробки слів не можна.

Словник містить у собі все, що було доцільного в різних маленьких словничках. Але головним джерелом тут був словник Академічний» (Сабалдир, 1926, с. 5). Йдеться про АРУС як про головне джерело реєстру, хоча станом на 1926 р. вийшов лише його перший том. Крім того, редактор згадує такі джерела:

1. Російсько-український академічний словник за редакцією А. Кримського та С. Єфремова (1924);
2. М. Уманець і А. Стілка «Російсько-український словник» (1924);
3. «Російсько-український словник» за редакцією С. Іваницького та Ф. Шумлянського (1918);
4. «Словник ділової мови» (1926);
5. Б. Грінченко «Словарь української мови» (1924);
6. В. Даль «Толковый словарь живого великорусского языка» (1912–1914).

Редактор зазначає, що в цьому словнику також було використано технічні словники (не вказано, які саме) та зроблено вибірку нових слів, утворених за останні 4–5 років, із газет «Правда» та «Пролетарська правда».

Джерела реєстру АРУС та їхній вплив на академічний словник.

Аналізуючи склад реєстрів згаданих словників, можемо припустити, що їхніми джерелами переважно слугували раніше видані російсько-українські словники, одномовні словники російської мови, а також перекладні словники з російської на інші мови. У передмовях не знаходимо інформації про використання для формування реєстрів лексики художньої літератури, етнографічних видань, наукових та публіцистичних творів. Такий самий підхід було застосовано і під час підготовки АРУС. Його реєстр також базувався на кількох перекладних і тлумачних словниках, які вперше були видані переважно наприкінці XIX ст. Джерельна база реєстру АРУС, подана в передмові до словника, така:

1. «Полный русско-французский словарь» за редакцією М. Макарова;
2. «Полный словарь русского и польского языка» за редакцією П. Дубровського;
3. «Словарь російсько-український» за редакцією М. Уманця і А. Стілки;
4. «Толковый словарь живого великорусского языка» за редакцією В. Даля;
5. «Словарь русского языка» Російської академії наук.

Хоча за обсягом словники-джерела цілком відповідали потребам АРУС, лексика, подана в них, була вже значною мірою застарілою. Вона більше відповідала останньому десятиліттю XIX ст., ніж 20-м рокам XX ст. У передмові до словника йдеться про те, що редактори ставили перед собою завдання дати відповідний часу реєстр російських слів, однак не використали додаткових джерел, щоб це зробити.

Російсько-французький словник за редакцією М. Макарова обсягом 70 000 одиниць добре відображав загальноживану та спеціальну лексику російської мови кінця XIX ст., містив багату фразеологію. Кожне наступне видання, як зазначає в передмові автор, доповнювали додатком на 5–20 сторінок із новими словами та ідіомами (Макаров, 1893, с. 5). Однак удосконалення і доповнення праці припинилося у 1893 р., коли вийшло його останнє видання. «Полный словарь русского и польского языка» за редакцією П. Дубровського видавався у Варшаві у 1876–1878 рр. Реєстр російсько-польської частини цього словника базувався на реєстрі словника М. Макарова. Хоча словник П. Дубровського перевидавався 1912 р., суттєвих змін він не зазнав. Наприклад, на літеру «Л» у словнику за редакцією М. Макарова подано 1216 словникових статей, у словнику за редакцією П. Дубровського – 1127. У АРУС на цю літеру слів удвічі більше – 2560, однак доповнення реєстру переважно полягали в появі похідних слів, варіантів слів, зменшувально-пестливих форм. Деталізуючи доповнення реєстру АРУС порівняно зі словниками за редакцією М. Макарова та П. Дубровського, можемо виділити такі:

- похідні іменники жіночого роду (*лабазник* → *лабазниця*);
- похідні прикметники (*лабердан* → *лаберданный*, *лакей* → *лакеев*);
- похідні дієприкметники (*лазять* → *лазящие*);
- розмежування омонімів (у АРУС омоніми розмежовано римськими цифрами і вони є окремими реєстровими одиницями, тоді як у словнику за редакцією П. Дубровського їх подано під одним заголовковим словом і розділено знаком ||);
- вилучення варіантів (переважно застарілих) деяких слів (*лабазня*, *лавиринь*);
- поява варіантів-синонімів (*лазутчество* → *лазутничество*);
- поява зменшувально-пестливих синонімів (*ладно* → *ладком*, *ладненько*, *ладнехонько*, *ладновато*).

Характерну для 1920-х рр. широку варіативність у правописі слів спостерігаємо і в словниках-джерелах, і в АРУС:

лаванда и **лавенда**, *sf. plante*, la lavande; -довый, *de lavande* (Макаров, с. 291);

лавá(é)нда, бот. *Lavandula vera* D. C. – лавáнда (АРУС, с. 894);

лабардань, *sm. la mogne salée*; нный, *adj.* (Макаров, с. 291);

лаба(е)рдáн – лябердáн (-ну) (АРУС, с. 893);

дистилляторь, *sm. le distillateur* (Макаров, с. 144);

ди(с)стиллáтор – дистиля́тор (р. -ра) (АРУС, с. 293);

маіорань, **майорань**, *ob. маерань* (Дубровський, с. 299);

маерáн, *см. майорáн* (АРУС, с. 995).

І для словників-джерел, і для АРУС характерна доволі велика система ремарок. Зокрема, у словнику за редакцією М. Макарова використано 109 ремарок, серед яких переважають граматичні та функціонально-стильові:

губоцвѣтный, *adj. bot. labie* (*adj.* – имя прилагательное, *bot.* – сл. уп. вь Ботаникѣ);

густить, II 7. *va. epaissir, condenser* (*va.* – дѣйствительный глаголь);

магарычъ, *sm. fam. le pot de vin* (*sm.* – имя мужескаго рода, *fam.* – разговорное слово);

магія, *sf. la magie* (*sf.* – имя женскаго рода).

У словнику за редакцією П. Дубровського також використовуються здебільшого граматичні та функціонально-стильові ремарки:

аббатъ, -а, *m. opat* (*m.* – мужской род);

абсцисса, ы, *ж. Mat. abscyssa, odcinek* (*ж.* – женский род, *Mat.* – математика);

изгибина, -ы, *zdr. изгибинка, -и*, *ж. wygięcie* (*zdr.* – уменьшительное);

капраль, -а, *m. Woj. kapral* (*Woj.* – военное дело);

каретиска, -и, *ж. pog. licha, nędzna karetka* (*pog.* – пренебрежительно).

«Словарь російсько-український» за редакцією М. Уманця і А. Спілки обсягом 40 000 слів видавався у Львові протягом 1893–1898 рр. Лексичний матеріал словника охоплював 20 років (Москаленко, 1961, с. 83). Реєстр цього словника, як зазначено в передмові, базувався на Академічному словникові російської мови 1891 р., а також на словнику за редакцією В. Даля (уперше виданий у 1863–1866 рр.). До реєстру лексикографічної праці не увійшли спільні слова української та російської мов. Цей словник слугував джерелом для багатьох лексикографічних праць пізніших років. Кількісне порівняння реєстрів вказує на значно більшу кількість словникових статей у АРУС. Наприклад, на літеру «Л» у словнику за редакцією М. Уманця і А. Спілки подано 647 слів, у АРУС – 2560. В організації реєстру словника

за редакцією М. Уманця і А. Спілки та АРУС ми виявили низку відмінностей. Реєстр АРУС містить значно більше наукових термінів, абстрактної лексики та запозичених слів, наприклад: *лабиалізація; лабиринт; лабораторія; лаборизація; лаборадор; лавреат; лакуна; лавровишня*.

У багатьох словникових статтях словника за редакцією М. Уманця і А. Спілки перекладним еквівалентом є описовий зворот, тоді як АРУС подає слово-відповідник, подекуди також синоніми до нього:

лабазня, лабазь = крамниця (де продають борошно и крупи) (М. Уманець, А. Спілка, с. 64);

лабáz – 1) (*амбар*) комóра, (*зап.*) шпихлír (-ра́), (*общественный, диал.*) магазéя, гамазéя; 2) (*мучная и крупяная лавка*) зсипна́ (збіжжева́) комóра, борошéнна (борошн́яна) и круп'яна́ комóра (крама́рня); 3) (*кожев.*) помíст (-мо́сту) (АРУС, с. 893);

лавина = скиба снігу, що звалила ся з гори (М. Уманець, А. Спілка, с. 64);

лавина – лавина, сніговина (АРУС, с. 894);

лайка = собача шкура вичинена, що з неї звичайно роблять рукавички (М. Уманець, А. Спілка, с. 65);

ла́йка – 1) (порода собак) ла́йка; 2) (выделанная шкура) ла́йка (АРУС, с. 898).

У багатьох словникових статтях АРУС подано більше значень слів, ніж у словнику за редакцією М. Уманця і А. Спілки:

лазутчикь = пластун (у Чорноморських козаків), вивідач; шпиг, шпигун (М. Уманець, А. Спілка, с. 65);

лазу́тчик – 1) вивідувач, вивідач (-ча), шпиг (-га), шпигу́н (-на́); (пластун) пласту́н (-на́); 2) пт. *Troglodytes parvulus* Koch. – корóлик (-ка) (АРУС, с. 898);

лацкань = одворот (в одежі) (М. Уманець, А. Спілка, с. 67);

ла́цкан – 1) (отворот на груди) за́кот (-коту), за́кота (-ти) и за́коти (-тів), вилóга; 2) (нашивка на воротнике) на́шивка, лямі́вка (АРУС, с. 905).

Серед інших відмінностей у реєстрі АРУС та у словнику за редакцією М. Уманця і А. Спілки можемо також виділити ширше використання ремарок у АРУС, відсутність варіативності в правописі російських слів у словнику за редакцією М. Уманця і А. Спілки, значну кількість зменшувально-пестливих форм слів у АРУС.

Джерелами реєстру АРУС також слугували словники тлумачного типу: «Толковый словарь живого великорусского языка» за редакцією

В. Даля та «Словарь русского языка» Російської академії наук. О. Курило писала, що АРУС базувався саме на методології цих словників (Ткаченко, Курило, 1931, с. 16). Свідчення значного впливу цих праць на АРУС знаходимо, зокрема, в передмові до нього: «Неповністю російських словників, навіть Даля та Академічного, і нашою безпосередньою від них залежністю доводиться пояснити цілу низку недоглядів у нашому “Рос.-укр. Словнику”» (АРУС, с. 6). На час створення АРУС «Словарь русского языка» Російської академії наук вийшов лише до 1-го випуску V тому, до того ж не всі випуски попередніх томів були завершені.

«Толковый словарь живого великорусского языка» за редакцією В. Даля обсягом близько 200 000 словникових статей мав на меті зібрати і показати у всьому різноманітті можливих словосполучень усі книжні і народні багатства російської мови. У 1912–1914 рр. цей словник був укротре перевиданий. Нове видання за редакцією І. Бодуена де Куртене було значно вдосконалене і доповнене.

Як зазначає Л. Булаховський (Булаховский, 1953, с. 110), ця лексикографічна праця має низку особливостей, зокрема такі:

- розміщення слів за гніздовим принципом;
- велика кількість обласних слів і зворотів;
- пуристичний підхід до добору лексики;
- для ілюстрацій залучено широкий матеріал прислів'їв і приказок;
- до словника внесено власні новотвори головного редактора;
- у більшості словникових статей замість визначення слова подано ряд синонімів до нього.

Наявність у словнику власних новотворів головного редактора без жодних позначок, на жаль, поставила під сумнів усі рідкісні слова, зареєстровані тільки в цьому словнику (Булаховский, 1953, с. 110). Реєстр АРУС суттєво відрізняється від реєстру словника Даля через те, що не містить слів із російських діалектів на зразок *гавка*, *гагагля*, *галадья*, *гальянить*, *гарва*. Спільною рисою обох словників є залучення великої кількості синонімів, а також прислів'їв та приказок:

газон м. *франц.* мурава, дерн, зланик, луговина; лужок, лужайка (Даль);
газѳн – дѳрнїк, морїг (р. -рѳгу), газѳн (р. -ну) (АРУС);

грива ж. длинный, или отличительного вида волос или шерсть по хребту шеи животного, по загривку. Кабы соловому мерину черную гриву, был бы буланый! Не удержался за гриву, а за хвост не удержишься. За хвост не удержишься, коли гриву опустил. Коли найдешь у коровы

гриву, так и у кобылы будут рога. Пожалел волк кобылу: оставил хвост да гриву. Кобыла с волком тягалась – один хвост да грива осталась. Кабы хвост, да грива, так бы цела кобыла! (Даль);

грíва – 1) грíва; (конь с белой гривой) білогрíвeць (р. -вця), білогрíвий, (с серой -ой) сірогрíвий, (с золотистой -ой) золотогрíвий, (с волнистой грíвой) хвiлястогрíвий; 2) см. Грeбeнь 3. [На висóких грíвах гір кругóм яру зеленіє старій ліс (Неч.-Лев.)]. Конская грíва, бот. – сідáч, сідáш (АРУС).

Ще одним джерелом для АРУС став «Словарь русского языка» Російської академії наук. Основним його завданням було стати тлумачним словником загальноповживаної літературно-художньої та ділової мови з часів Ломоносова. Однак у процесі роботи завдання було розширено, для того щоб додати у словник весь матеріал, представлений живими говорами. Словник виходив випусками до 1929 р., на той час були частково надруковані VI та VIII томи. З 1932 р. словник почали видавати спочатку, від літери «А» згідно з новою концепцією, яка передбачала, що це буде тлумачний словник сучасної російської мови в її історичному розвитку. У передмові до АРУС зазначено, що останніми випусками «Словаря русского языка», які були в розпорядженні редакторів, були 1-й випуск V тому (початок літери «Л») і 1-й випуск III тому (літера «И»).

Висновки

Отже, джерелами реєстрів російсько-українських словників 20-х рр. ХХ ст. переважно слугували словники різних типів попередніх років, серед яких були двомовні, стилістичні, правописні, термінологічні, тлумачні. Частково залучалися також матеріали преси. Джерельною базою АРУС, як і інших російсько-українських словників, були лексикографічні праці попередніх років. Художня література, наукові та публіцистичні твори, матеріали преси не залучалися. Реєстр АРУС був складений на основі трьох перекладних та двох тлумачних словників. Порівняно зі словниками-джерелами реєстр АРУС був частково доповнений і оновлений. Зокрема, в реєстрі АРУС розмежовано омоніми, з'явилися похідні іменники і прикметники, вилучено деякі (переважно застарілі) варіанти слів, наведено більше синонімів та зменшувально-пестливих форм слів.

Список використаної літератури

- Берков, В. П. (2004). *Двухязычная лексикография*. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Астрель: АСТ: Транзиткнига.
- Булаховский, Л. А. (1953). *Курс русского литературного языка*. Киев: Радянська школа. 2 т.

- Горещкий, П. Й. (1963). *Історія української лексикографії*. Київ: Вид-во АН УРСР.
- Даль, В. И. (1935). *Толковый словарь живого великорусского языка*. Москва: Худ. лит.
- Демська, О. М. (2010). *Вступ до лексикографії*. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія».
- Дубичинский, В. В. (1998). *Теоретическая и практическая лексикография*. Вена, Харьков.
- Йогансен, М., Наконечний, М., Німчинов, К., Ткаченко, Б. (1926). *Практичний російсько-український словник*. [Київ]: Держ. вид-во України.
- Іваницький, С., Шумлянський, Ф. (1918). *Російсько-український словник*. [В 2 т.]. Вінниця: Відділ Народної освіти Подільської Народної управи. 2 т.
- Ізюмов, О. (1926). *Російсько-український словник*. Київ: Книгоспілка.
- Канівець, М. (1918). *Російсько-український словник. (Більше як 3000 слів і виразів)*. Київ.
- Кримський, А. Е. (Ред.). (1924). *Російсько-український словник / Українська академія наук, Комісія для складання словника української живої мови*. [Київ]: Червоний шлях.
- Кульчицька, Т. (1999). *Українська лексикографія XII–XX ст. Бібліографічний покажчик*. Львів.
- Макаров, Н. П. (Сост.). (1893). *Полный русско-французский словарь*. [В 2 ч.]. Ч. 1: А – Н. 6 изд., доп. Санкт-Петербург: Изд. Н. П. Макарова.
- Москаленко, А. А. (1961). *Нарис історії української лексикографії*. Київ: Радянська школа.
- Перебендя, І. ([1918?]). *Російсько-український словник: зложений згідно з найкращими літературними і науковими джерелами*: містить більше 18000 слів і виразів, з потрібними поясненнями для ділових, юридичних і літературних робіт. В Київі: Видання Ів. Самоненка.
- Сабалдир, Г. (1926). *Практичний російсько-український словник*. Київ: Видавниче товариство «Час».
- Словарь русского языка*. (1895). Составленный вторым отделением Императорской Академии наук. Т. 1. С.-Петербург: Типография императорской Академии наук.
- Терпило, П. і П. (1918). *Словник російсько-український: стислий огляд*. Київ: Вид-во Юрія Тищенка.
- Ткаченко, Г., Курило, О. (Ред.). (1931). *На мовознавчому фронті / Науково-дослідний інститут мовознавства при Всеукраїнській академії наук*. Київ: Радянська школа.
- Уманець, М., Спілка, А. (1924). *Словарь російсько-український: додаток до «Зорі» 1893 року*. Берлін: Українське слово.
- Dubrowski, P. (1912). *Dokładny słownik języka ruskiego i polskiego. Część rusko-polska*. Warszawa: nakład Księgarni F. Hoiesicka.

Abstract

Olga Los

SOURCES OF THE LEMMA LIST OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN ACADEMIC DICTIONARY BY A. KRYMSKYI AND S. YEFREMOV

Background. Russian-Ukrainian dictionaries of the 1920s as the most common type of dictionaries of that time have left a significant mark in the history of Ukrainian lexicography. A special place among them belongs to the Russian-Ukrainian Academic Dictionary by A. Krymskyi and S. Yefremov.

The study of this and other Russian-Ukrainian dictionaries, in particular the analysis of the sources of lemma lists, will allow to supplement the history of the development of Ukrainian lexicography, its formation and normalization in the 20th century.

The purpose is to analyze the sources of the lemma lists and their processing in the Russian-Ukrainian dictionaries of the 1920s, in particular in the Academic Russian-Ukrainian Dictionary by A. Krymskyi and S. Yefremov.

Methods. The main method of our study is descriptive with the elements of the comparative analysis, which has made it possible to identify the common and excellent in the selection and processing of the source database of the lemma lists of Russian-Ukrainian dictionaries, in particular, the Russian-Ukrainian Academic Dictionary.

Results. Sources of lemma lists of Russian-Ukrainian dictionaries of the 1920s mainly were dictionaries of the previous years, among which were bilingual, stylistic, spelling, terminological, and explanatory. Some materials from the press were also involved. The lemma list of the Academic Russian-Ukrainian Dictionary by A. Krymskyi and S. Yefremov was also based on three bilingual and two explanatory dictionaries.

Discussion. The lemma list of the academic Russian-Ukrainian dictionary by A. Krymskyi and S. Yefremov was compiled on the basis of bilingual and explanatory dictionaries of previous years. Scientific, fiction and press materials were not involved. Compared to source dictionaries, academic dictionary was partially supplemented and updated. In particular, in the lemma list homonyms, derivative names and adjectives were segregated, some (mostly obsolete) variants of the words were excluded, more synonyms and diminutives were included.

Keywords: Ukrainian language, lemma list sources, academic dictionary, bilingual dictionary.

Матеріал надійшов 19.04.2018